

УДК 339.9

ГЕРМАН ЛЮДМИЛА,*аспірант кафедри міжнародних фінансів та глобальної економіки ім. С. І. Юрія Тернопільського національного економічного університету***ОСТАПЧУК ДАР'Я,***аспірант кафедри міжнародних фінансів та глобальної економіки ім. С. І. Юрія Тернопільського національного економічного університету*

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті проаналізовано основні цілі розвитку тисячоліття (Millennium Development Goals) та завдання, які необхідно виконати для їх досягнення. Акцентовано на важливості людського фактора у світовому розвитку. Висвітлено основні проблеми людського розвитку в сучасних умовах. Проведено аналіз та обґрунтовано вплив глобалізації на появу нових тенденцій у людському розвитку. Окреслено напрями забезпечення людського розвитку в майбутньому.

Ключові слова: бідність; глобалізація; голод; економічне зростання; людський розвиток; охорона здоров'я; продовольча безпека; сільське господарство; цілі розвитку тисячоліття.

Постановка проблеми. Глобальна інтеграція країн торкнулася практично всіх сфер їхньої життєдіяльності, що дає змогу говорити про появу нових викликів людському розвитку, бо, як зазначає Нобелівський лауреат Майкл Спенс, у світі багато нагальних проблем, проте "найважливіше завдання полягає в адаптації до зростання в країнах, що розвиваються, та завершенні процесу наближення рівнів розвитку, який розпочався після Другої світової війни" [1, с. 17].

Тенденції глобального людського розвитку в сучасних умовах поставили перед світовими інституціями запитання - чи зможе досягнення цілей розвитку тисячоліття зупинити деструктивні зміни у світовому господарстві й за рахунок яких ресурсів людство буде розвиватися далі? Фактично зараз формується нова модель розвитку, орієнтована не лише на споживання ресурсів для вирішення поточних завдань, але й на створення стратегічних, із урахуванням потенціалу країн для реалізації своїх інтересів. Світова практика засвідчила, що потрібні нові регуляторні механізми, котрі б задіяли приховані та нереалізовані досі можливості країн, що розвиваються, адже в розвинених країнах економічна та соціальна складова розвитку є збалансованими. Разом із тим, формування постіндустріального суспільства, базованого на знаннях, у центр уваги ставить людину, її освітній та духовний розвиток, тому акцент міждержавних перемовин переміщується з винятково економічних питань на соціально-економічні, оскільки лібералізація торгівлі, інвестиційна активність мають у підсумку спрямовуватися на реалізацію людського потенціалу. Третя хвиля глобалізації, яка розпочалася з 80-х рр. ХХ ст., створила парадоксальну ситуацію: одні країни, що розвиваються, збільшили свій експорт товарів та послуг через сприятливий доступ на світові ринки, а інші - опинилися на периферії світового розвитку, погіршивши тим самим умови економічного зростання, та виявилися неспроможними забезпечити добробут населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання людського розвитку як на національному, так і глобальному рівнях є предметом наукових досліджень вітчиз-

няних та зарубіжних науковців. Значний внесок у розв'язання названої проблематики зробили вчені В. Барішніков, О. Білорус, Д. Богиня, О. Власюк, І. Івашук, Е. Лібанова, С. Сіденко, Н. Власенко, С. Пирожков, В. Куценко, О. Стефанишин та ін.

Суттєвий внесок у розробку проблеми людського розвитку зробили А. Сен, К. Гриффін, Дж. Найт, Г. Лучтер, Т. Г. дель Вал Іралаї, Махбаб уль Хак, К. Пуерто Гілу, С. Валентей, О. Кузнецова, Л. Нестерова, А. Саградов, Д. Аширов, С. Бобильов, С. Іванова, В. Іноземцев, Дж. Сакс; вплив різних чинників на економічне зростання дослідили Р. Лукас, М. Солоу, П. Ромер, Д. Кард та ін.

Існує також ряд тематичних доповідей міжнародних організацій, що стосуються глобального людського розвитку та напрямів його забезпечення.

Однак комплексність означеної теми потребує поглибленого дослідження новітніх тенденцій людського розвитку, які сформувалися під впливом глобалізаційних процесів останніх десятиліть і визначатимуть світовий розвиток у найближчі роки.

Метою статті є аналіз глобального людського розвитку та виявлення новітніх його тенденцій, що сформувалися під впливом глобалізації, а також встановлення умов забезпечення людського розвитку в майбутньому.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація у ХХІ ст. перестала дивувати світ своїми викликами та наслідками, але кожне сповільнення темпів економічного зростання (закриття підприємств, скорочення робочих місць, зростання дефіциту бюджету й фінансування соціальних проектів) ставило під загрозу право людини на гідне життя. Організація Об'єднаних Націй стала платформою для вирішення нагальних проблем глобального розвитку людства. У міжнародній практиці поняття "людський розвиток" [2] було трактовано як процес розширення елементів вибору - жити довгим і здоровим життям, отримати освіту та мати гідний рівень життя [2]; але у 2010 р. його було уточнено і доповнено правом на творче життя, на участь у забезпеченні справедливого та стійкого розвитку на планеті, акцентовано на цінностях людини [3].

Серед глобальних стратегій забезпечення людсь-

кого розвитку найбільш успішною виявилася ініціатива - Декларація Тисячоліття, схвалена у 2000 р. лідерами 189 країн світу на Саміті Тисячоліття ООН [4]. Задекларована концепція розглядає людину не лише в частині

її участі в економічних процесах, а як основу глобального розвитку. Основні цілі, викладені в Декларації як орієнтири розвитку країн та завдання до 2015 р., наведено в табл. 1.

Таблиця 1. - Цілі розвитку тисячоліття до 2015 р.

Цілі	Завдання
Мета 1. Подолання крайньої бідності та голоду	1. Скоротити вдвічі частку населення, що проживає на менш ніж 1 дол. США (1,25 \$) на день. 2. Забезпечити повну й продуктивну зайнятість та гідну роботу всім, включаючи жінок та молодь. 3. Скоротити вдвічі частку населення, що голодує.
Мета 2. Забезпечення загального доступу до освіти	Забезпечити дітям у світі, як хлопчикам, так і дівчаткам, можливість у повному обсязі отримати початкову шкільну освіту.
Мета 3. Забезпечення гендерної рівності та прав і можливостей жінок	Подолати до 2005 р. гендерну нерівність у сфері початкової та середньої освіти, не пізніше ніж до 2015 р. – на всіх рівнях освіти.
Мета 4. Зменшення дитячої смертності	Скоротити на дві третини смертність серед дітей віком до п'яти років.
Мета 5. Поліпшення системи охорони здоров'я матерів	1. Зменшити коефіцієнт материнської смертності на три чверті. 2. Забезпечити загальний доступ до послуг з охорони репродуктивного здоров'я.
Мета 6. Обмеження поширення ВІЛ-інфекції/СНІДу та туберкульозу і започаткування тенденції до скорочення їх масштабів	1. Зупинити поширення ВІЛ/СНІДу та започаткувати тенденції до скорочення захворювання. 2. Забезпечити загальний доступ до лікування ВІЛ/СНІДу всім, хто цього потребує. 3. Зупинити поширення малярії та інших важких захворювань і започаткувати тенденції до їх скорочення.
Мета 7. Забезпечення сталого розвитку довкілля	1. Включити принципи сталого розвитку в політику й державні програми країн; запобігти процесу вичерпання природних ресурсів. 2. Знизити масштаби скорочення біологічного різноманіття. 3. Удвічі скоротити частку населення, що не має постійного доступу до безпечної питної води й санітарно-технічних засобів. 4. До 2020 р. досягти значного покращення в житті, щонайменше, 100 мільйонів мешканців нетрів.
Мета 8. Розвиток глобальної співпраці	5. Продовжувати створення відкритої, регульованої, передбачуваної та недискримінаційної торговельної та фінансової системи. 6. Вирішити особливі потреби найменш розвинених країн. 7. Вирішити особливі потреби держав, які не мають виходу до морських шляхів і малих острівних держав, що розвиваються. 8. Комплексно вирішувати проблеми заборгованості країн. 9. У співпраці з приватним сектором вживати заходи для забезпечення доступу до блага нових технологій, особливо інформаційно-комунікаційних.

Основними напрямками, які відображають загальний людський розвиток та впливають на нього, вважаємо такі: показники економічного зростання (цей показник має кількісний, але не якісний вимір, і навіть значні його темпи не вказують на розвиток, якщо не забезпечуються права людини на гідне та здорове життя); охорону здоров'я; освіту; доступ до ресурсів, необхідних для забезпечення життєдіяльності людей.

Бідність є однією із найгостріших проблем соціального характеру, адже під впливом глобалізаційних процесів та наукового технічного прогресу більшість країн, що розвиваються, опинилися на периферії світового розвитку. Марними виявилися сподівання країн, що розвиваються, та найменш розвинених на ініціативи міжнародних фінансових організацій, зокрема через формування сприятливих умов міжнародної торгівлі, інвестиційної діяльності, міжнародної міграції. Після створення таких інституцій, як Світовий банк, МВФ, ГАТТ (СОТ) саме ці країни висловили сподівання на розширення їхньої участі у світових економічних процесах. Відсутність власних фінансових ресурсів для ефективних трансформацій у країнах, де значна частина населення перебуває за межею бідності, ставить їх у залежність від умов міжнародних організацій при наданні допомоги, що нівелює пріоритет національних інтересів.

Традиційна підтримка програм подолання бідності

міжнародними організаціями (передусім МВФ та Світовим банком) доповнюється залученням до цих процесів коштів приватних фондів, проте за останні роки зростання обсягів допомоги супроводжується зниженням її частки від світового ВВП. У 2013 р. обсяг фінансової допомоги на досягнення окреслених вище цілей розвитку досяг 134,8 млрд дол. США [14, 15]. Разом із тим, подолання проблеми бідності - це не питання лише донорських організацій, адже вкладення інвестицій може мати соціальний ефект, а на практиці зазвичай вони спрямовуються на подолання наслідків інфекційних хвороб та забезпечення населення продовольчими товарами. Завдяки посиленню заходів, спрямованих на охорону здоров'я, удалося збільшити тривалість життя людей планети більш ніж на 23 роки (за прогнозами ООН, до 2050 р. вона зросте ще на 7 років, причому як у розвинених країнах, так і в тих, що розвиваються, хоча є значна асиметрія - у Японії тривалість життя більше 80 років, а в Сьєрра-Леоне тільки 45).

Подолання бідності стало однією з найамбітніших цілей, задекларованих ООН. Разом із тим, поставлені завдання були виконані у 2010 р., коли чисельність населення, що проживає за межею бідності, скоротилася до 700 млн осіб, причому, як засвідчує рис. 1, позитивні тенденції мають місце в усіх регіонах світу, проте відбуваються з різною швидкістю [5].

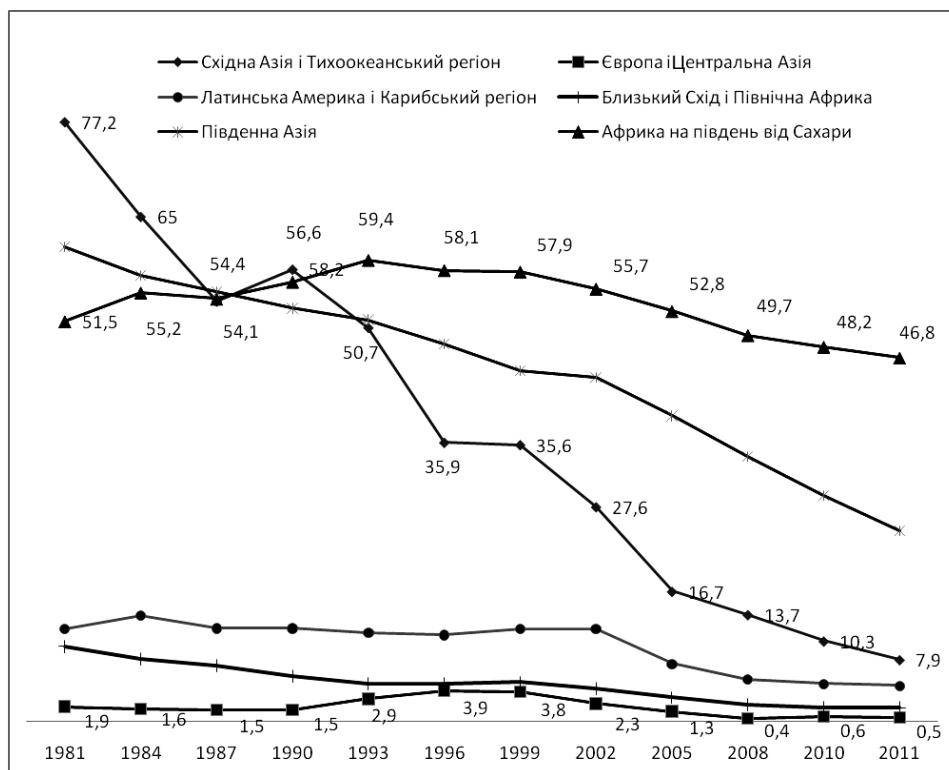

Рис. 1. Динаміка частки населення, що проживає на менше ніж 1,25 дол. на день (% від загальної чисельності населення).

Примітка: складено авторами за даними World DataBank. Poverty and Inequality Database // <http://databank.worldbank.org/data/views/variableselection/selectvariables.aspx?source=poverty-and-inequality-database>.

Окрім того, для різних країн існує своя межа, за якою населення вважається бідним, відповідно до тих витрат, які потрібні для проживання, тому не зіставною є цінність 10 дол. США для жителів європейської країни та країни Африки, розташованої на південь від Сахари. Учені справедливо зазначають, що з активізацією глобалізації, попри скорочення масштабів бідності, зростає нерівність у розподілі доходів між країнами [6]. Темпи економічного зростання не свідчать про зростання економічного добробуту кожної людини, бо не всі прошарки населення залучаються до процесів суспільного відтворення.

Аналізуючи тенденції скорочення бідності, зазначимо, що більшість країн світу належить до тих, що мають невисокий рівень ВВП на одну особу, водночас і вони мають різні умови для економічного зростання та соціального розвитку. Наприклад, демографічна ситуація окремих країн уже давно насторожує демографів, адже темпи зростання населення випереджають темпи зростання ВВП, незважаючи на високий коефіцієнт смертності. Так, за даними ООН, найбільший приріст населення має місце в країнах Африки [7], а за прогнозами, до 2100 р. чисельність населення на цьому континенті зросте до 2,5 млрд.

Країни Азії демонструють значний прогрес у вирішенні завдань для досягнення цілей розвитку тисячоліття й у майбутньому зберігатимуть роль світового лідера за темпами економічного зростання, будуть стійкими до глобальних ризиків. Разом із тим, дослідники виділяють деякі проблеми, що залишаються актуальними для цих країн: у регіоні проживає 65 % населення світу з прожитковим мінімумом, меншим 1,25 дол. на день; зростає нерівномірність доходів між різними соціальними групами; демографічні процеси, які впливають на економічний розвиток (наприклад, для Японії,

Сінгапуру, Кореї актуальним питанням буде старіння населення, а відтак, і його фінансове утримання, тоді як для Індії актуальним є зростання частки осіб працездатного віку, не забезпечених роботою); індустриальні країни Азії розпочали реформи моделей економічного зростання, що матиме відповідні соціальні та економічні наслідки [8].

Одним із індикаторів нерівномірних можливостей є недоступність для значної частини населення планети повноцінного та достатнього для життєдіяльності харчування. Нестача продовольчих товарів торкається всіх регіонів світу та різних вікових груп населення. Забезпеченість продуктами харчування й подолання проблеми голоду є похідною від бідності та базовою для людського розвитку, тому ООН визначила продовольчу безпеку другою за важливістю після економічної складової безпеки людини [9, с. 8]. За останні десятиліття в розв'язанні цього завдання досягнуто значних результатів: частка населення світу, що недоїдає, скоротилася з 18,9 % у 1990-1992 рр. до 12 % у 2011-2013 рр. [10], у 2014 р. - до 11,3 % [11]. Разом із тим, кожна дев'ята людина планети голодує, понад 2 млрд осіб має неповноцінне харчування (страждає від "прихованого" недоїдання). Так, у країнах, що розвиваються, 13,5 % населення хронічно недоїдає, у країнах Африки на південь від Сахари - 23,8 %. Проблема забезпечення продуктами харчування населення планети - одна з першочергових у діяльності Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй (ФАО), адже стрімко зростає чисельність населення (із 3 млрд у 1960 р. до 7,2 млрд у 2014 р., а за прогнозами до 2050 р. воно перейде межу 9 млрд), але для того, щоб прогодувати ще 2 млрд людей, виробництво продовольчих товарів має зрости на 60 % до 2050 р., що є неможливим з огляду на зміну кліматичних умов та екологічні про-

блеми. Ці негативні тенденції будуть посилюватися обмеженням доступу людини до питної води, адже за прогнозами до 2015 р. дві третини населення планети проживатиме в країнах, де ця проблема існуватиме [11]. Для оцінки продовольчої безпеки в країнах, що розвиваються, за рекомендаціями ФАО, потрібно брати не лише вартісні показники споживання продуктів харчування, але й доступ до їх постачання, наявність інфраструктури; калорійність їжі, яка споживається, та насиченість її вітамінами й мікроелементами; санітарно-гігієнічні умови проживання; масштаби розповсюдження захворювань; залежність країни від імпорту зернових, волатильність внутрішніх цін на продукти харчування, темпи економічного зростання та ін. [11].

За даними компанії The Economist Intelligence Unit, яка розраховує індекс продовольчої безпеки за трьома параметрами - доступність та споживання продуктів харчування, їх наявність та достатність, рівень якості та безпеки продуктів харчування, серед 109 країн світу лідерами визначено США, Австрію, Нідерланди, Норвегію, Сінгапур, Швейцарію [12].

Стан здоров'я людини є важливим та фундаментальним чинником її розвитку. За останні роки вдалося наблизитися до досягнення цілей розвитку тисячоліття, що, на думку дослідників, стало можливим завдяки розширенню доступу до питної води, покращенню санітарно-гігієнічних умов проживання, вакцинації населення, особливо в найменш розвинених країнах, покращенню харчування [13].

Разом із тим, незважаючи на скорочення смертності дітей до 5 років (на 41 % порівняно з 1990 р.), у 2011 р. померло 6,9 млн дітей, причому від хвороб, яким можна було запобігти, у 2013 р. - 6,3 млн; кожна шоста дитина світу має занижену вагу, а кожна четверта - затримку росту; 7 % дітей у світі страждає на надлишкову вагу через проблеми харчування, четверта частина з них проживає в країнах Африки на південь від Сахари [14, 15]. Просторова асиметрія нерівності людського розвитку сформувала регіони, які були й залишаються потенційним джерелом небезпеки. Як показує дослідження, ними залишаються країни Африки на південь від Сахари.

Смертність від інфекційних захворювань переважає в країнах, що розвиваються, тоді як у розвинених країнах переважає смертність від неінфекційних захворювань, зокрема, серцево-судинних, системи кровообігу, онкологічних. Незважаючи на значні досягнення у сфері охорони здоров'я, посилюється нерівність у її фінансуванні в різних країнах (для 13 % населення планети ці видатки становлять менше 50 дол. США на одну особу, тоді як для 10 % вони становлять понад 4 тис. дол. США).

Питання фінансового забезпечення отримання медичних послуг залишається особливо актуальним для країн, що розвиваються, та найменш розвинених, адже відсутність належної безкоштовної медицини створює загрозу неотримання населенням права доступу до них. Між країнами помітна відмінність за участю населення у фінансуванні охорони здоров'я. Так, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, у 63 країнах (в основному це країни із низьким рівнем доходу) більше 40 % витрат на охорону здоров'я здійснюється за рахунок приватних коштів населення [16], тобто фінансові ризики продовжують бути загрозою для подовження системи медичного забезпечення людського розвитку.

На сьогодні немає єдиної комплексної методики оцінки розвитку людини, а існуючі мають фрагментарний характер, тобто торкаються певної сфери життєді-

яльності. Інтегральним прийнято вважати Індекс людського розвитку (ІЛР) (до 2013 р. Індекс розвитку людського потенціалу), який публікується щорічно ООН та відображає такі рівні, як тривалість життя, доступ до освіти - грамотність населення та тривалість навчання, рівень життя через показник ВНД на одну особу. За значенням індексу ІЛР країни розподілено на чотири групи - із дуже високим рівнем ІЛР, із високим рівнем, із середнім рівнем, із низьким рівнем ІЛР. Разом із тим, розраховуються й Індекс людського розвитку, скорегований з урахуванням соціально-економічної нерівності, Індекс гендерної нерівності та Індекс багатомірної бідності. Лідерами серед країн світу за рівнем людського розвитку є Норвегія, Австралія, Швейцарія, Нідерланди та США [5].

Наведені тенденції розвитку людства не обмежуються лише бідністю, продовольчою безпекою та охороною здоров'я, проте це три ключові, на нашу думку, аспекти, без вирішення яких неможливо спрогнозувати майбутнє розвитку світу. І ці проблеми мають не лише соціальне підґрунтя, але й економічне, важливість якого задекларовано в завданнях восьмої цілі розвитку тисячоліття.

Висновки

Світова економіка проходить період якісних трансформацій, які безпосередньо впливають на розвиток людини як основи дієздатності будь-якого суспільства. У ХХІ ст. формуються новітні тенденції забезпечення людського розвитку, зокрема, набуває актуальності глобалізація вирішення проблемних питань. Так, була реалізована глобальна стратегія ООН для досягнення цілей розвитку тисячоліття, відповідно до якої отримано позитивні результати - чисельність населення, що проживає за межею бідності, скоротилася до 700 млн осіб уже у 2010 р.; більш ніж на 23 роки зросла тривалість життя людей; у 2014 р. скоротилася до 11,3 % частка населення світу, що недоїдає; зменшилася смертність дітей віком до 5 років; розширився доступ населення до питної води; у сфері охорони здоров'я в найменш розвинених країнах проводиться вакцинація населення та реалізуються заходи запобігання розповсюдженню хвороб. Разом із тим, глобалізація загострила такі негативні тенденції: залучення країн, що розвиваються, до діяльності міжнародних організацій, у тому числі й через фінансові програми, не вирішило проблеми бідності; поглиблюються нерівності між країнами й регіонами в досягненні завдань цілей розвитку тисячоліття; зростає чисельність населення планети, що загострює питання продовольчої безпеки.

Таким чином, забезпечення людського розвитку в майбутньому потребує:

- запровадження заходів, спрямованих не лише на подолання бідності та голоду, а на превентивні дії, реалізація яких буде запобігати поглибленню проблем людського розвитку;
- підтримки стійкого розвитку сільського господарства та його продуктивності, запровадження нових технологій, адже 75 % бідного населення проживає в сільських районах;
- залучення зовнішніх коштів для фінансування людського розвитку (причому в країнах, що розвиваються, це має бути обов'язковою умовою при допуску інвесторів на національні ринки);
- реалізації на практиці цілей розвитку людей відповідно до цінностей. Цей аспект повинен урахувати історичні, культурні, цивілізаційні особливості країн, що розвиваються;
- сприяння зайнятості населення, особливо в най-

менш розвинених країнах, з метою забезпечення стабільних джерел їхніх доходів для задоволення власних потреб, перш за все, у продуктах харчування, отриманні медичних та освітніх послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Spence M. Enabling and Adapting to Developing Economy Growth [Електронний ресурс] / M. Spence // Finance & Development. - 2014. - September, № 3. - Режим доступу : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/09/nobels.htm>.
2. Human Development Report 1990. Concept and Measurement of Human Development [Електронний ресурс]. - Режим доступу : hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1990.
3. Human Development Report 2010. The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development [Електронний ресурс]. - Режим доступу : hdr.undp.org/sites/default/.../reports/.../hdr_2010_en_complete_reprint.p...
4. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.un.org/ru/.../declarations/summitdecl.sht.
5. Human Development Report 2014. Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience [Електронний ресурс]. - Режим доступу : hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf.
6. Wolf M. Shaping Globalization [Електронний ресурс] / Martin Wolf // Finance & Development. - 2014. - September, № 3. - Режим доступу : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/09/wolf.htm>.
7. Мировые демографические тенденции [Електронний

ресурс]. - Режим доступу : <http://daccess-ods.un.org/TMP/8605192.30365753.html>.

8. Rhee Changyong. Asia: Achieving Its Potential [Електронний ресурс] / Changyong Rhee // Finance & Development. - 2014. - June, № 2. - Режим доступу : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/06/rhee.htm>.
9. Зеркалов Д. В. Продовольственная безопасность : [монография] / Д. В. Зеркалов. - К. : Основа, 2009. - 449 с.
10. The State of Food Insecurity in the World 2013. The multiple dimensions of food security [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.fao.org/publications/sofi/2013/en/>.
11. The State of Food Insecurity in the World 2014. The multiple dimensions of food security [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.fao.org/3/a-i4030e.pdf.
12. The Global Food Security Index 2014 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http:// foodsecurityindex.eiu.com/Index](http://foodsecurityindex.eiu.com/Index).
13. Bloom David E. The Shape of Global Health [Електронний ресурс] / David E. Bloom // Finance & Development. - 2014. - December, № 4. - Режим доступу : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/12/bloom.htm>.
14. Цели развития тысячелетия: доклад за 2013 год [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.un.org/ru/.../pdf/Russian2013.pdf.
15. Цели развития тысячелетия: доклад за 2014 год [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.un.org/ru/.../pdf/Russian2014.pdf.
16. Research for universal health coverage: World health report 2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.who.int/whr/2013/report/en/>.

Герман Людмила,

аспірант кафедри міжнародних фінансів і глобальної економіки ім. С. І. Юрія Тернопільського національного економічного університета

Остапчук Дарья,

аспірант кафедри міжнародних фінансів і глобальної економіки ім. С. І. Юрія Тернопільського національного економічного університета

НОВЕЙШИЕ ТЕНДЕНЦИИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В статье проанализированы основные цели развития тысячелетия (Millennium Development Goals) и задачи, которые необходимо выполнить для их достижения. Акцентировано внимание на важности человеческого фактора в мировом развитии. Раскрыты основные проблемы человеческого развития в современных условиях. Проведен анализ и обосновано влияние глобализации на появление новых тенденций в человеческом развитии. Определены направления обеспечения человеческого развития в будущем.

Ключевые слова: бедность; глобализация; голод; экономический рост; человеческое развитие; здравоохранение; продовольственная безопасность; сельское хозяйство; цели развития тысячелетия.

German Liudmyla,

Ph.D. Fellow of the International Finance and Global Economy Department of S.I. Yurii National Economic University of Ternopil

Ostapchuk Daria,

Ph.D. Fellow of the International Finance and Global Economy Department of S.I. Yurii National Economic University of Ternopil

MOST RECENT TRENDS IN HUMAN DEVELOPMENT SUPPORT IN THE GLOBALIZATION CONTEXT

The paper reviews the major Millennium Development Goals and objectives for their attainment. Based on results of the review, the major directions were colligated, which cover and influence the general human development, specifically economic growth indicators; health care; education; access to resources required for human life support.

The importance of the human factor in the global development is pointed out. It is shown that countries are

divided into four groups by the value of their Human Development Index (HDI) - those with a very high HDI, a high HGI, a medium HDI and a low HGI. The leaders among the countries of the world by the HDI are Norway, Australia, Switzerland, the Netherlands and the USA.

The main human development challenges in the current situation are covered. The authors review and substantiate the influence of globalization on emergence of new trends in the human development. Some directions for human development support in the future are outlined. According to the authors, those are taking measures aimed not only on overcoming poverty and famine but also on preventive actions which implementation will forestall aggravation of human development problems; support to sustainable development of agriculture and its productivity; introduction of new technologies; attraction of outward funds for financing the human development (in which case it has to be a mandatory requirement in developing countries for access of investors to national markets); realization of the human development goals in practice in line with values, which means allowing for historical, cultural and civilizational specificity of developing countries; promoting employment of population, especially in the least developed countries, to secure stable sources of their revenues for meeting their own needs, primarily for foodstuff and delivery of medical and educational services.

Key words: *poverty; globalization; famine; economic growth; human development; health care; food safety; agriculture; Millennium Development Goals.*

REFERENCES

1. Spence Michael (2014), *Finance & Development*, September, № 3, available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/09/nobels.htm> (engl).
2. Human Development Report 1990. Concept and Measurement of Human Development, available at: hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1990 (engl).
3. Human Development Report 2010. The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development, available at: hdr.undp.org/sites/default/.../reports/.../hdr_2010_en_complete_reprint.p... (engl).
4. United Nations Millennium Declaration, available at: www.un.org/ru/.../declarations/summitdecl.sht (rus).
5. Human Development Report 2014. Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience, available at: hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf (engl).
6. Wolf Martin (2014), *Finance & Development*, September, № 3, available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/09/wolf.htm> (engl).
7. Global demographic trends, available at: <http://daccess-ods.un.org/TMP/8605192.30365753.html> (rus).
8. Rhee Changyong (2014), *Finance & Development*, June, № 2, available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/06/rhee.htm> (engl).
9. Zerkalov V. N. (2009), *Food security*, Osnova, Kyiv, 449 p. (rus).
10. The State of Food Insecurity in the World 2013. The multiple dimensions of food security, available at: <http://www.fao.org/publications/sofi/2013/en/> (engl).
11. The State of Food Insecurity in the World 2014. The multiple dimensions of food security, available at: www.fao.org/3/a-i4030e.pdf (engl).
12. The Global Food Security Index 2014, available at: [http:// foodsecurityindex.eiu.com/Index](http://foodsecurityindex.eiu.com/Index) (engl).
13. Bloom David E. (2014), *The Shape of Global Health*, *Finance & Development*, December, № 4, available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/12/bloom.htm> (engl).
14. Millennium Development Goals. Report 2013, available at: www.un.org/ru/.../pdf/Russian2013.pdf (rus).
15. Millennium Development Goals. Report 2014, available at: www.un.org/ru/.../pdf/Russian2014.pdf (rus).
16. Research for universal health coverage: World health report 2013, available at: <http://www.who.int/whr/2013/report/en/> (engl).

© Герман Людмила, Остапчук Дар'я
Надійшла до редакції 03.12.2014